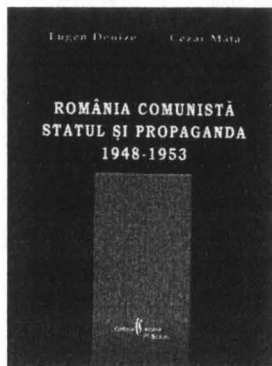

Eugen Denize, Cezar Măță, *România comunistă. Statul și propaganda. 1948–1953*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2005, 422 p.

Volumul *România comunistă. Statul și Propaganda. 1948–1953* propune abordarea istoriei stalinizării României din două perspective: una istoric-instituțională (propusă de Cezar Măță) și una de analiză a mecanismelor manipulării propagandistice (abordată de Eugen Denize). Autorii anexează și o serie de texte (stenograme, procese-verbale, directive, rapoarte etc.), relevante pentru chestiunile puse în discuție, deși în comentariile autorilor nu sunt trimiteri directe la acestea.

Prima parte este structurată în șase capitole, care au ca principal obiectiv stabilirea a trei etape ale sovietizării

României:

- perioada de vid constituțional (30 decembrie 1947 – 13 aprilie 1948), de la abdicarea regelui Mihai și până la aprobarea unei noi Constituții, caracterizată prin infiltrarea comuniștilor în ministerele-cheie (autorul insistă pe domeniul justiției, unde, conform Decretului-lege nr. 640, magistrații pierd inamovibilitatea, se înființează instituția acuzatorului public, au loc modificări în funcționarea instanțelor militare), eliminarea „tovarășilor de drum”;

- perioada sovietizării (13 aprilie 1948 – 6 septembrie 1950), ale cărei limite cronologice se desfășoară de la Constituția din 1948 până la legea administrativă prin care teritoriul a fost împărțit după model sovietic în regiuni și raioane; un reper important al acestei perioade a fost naționalizarea din 11 iunie 1948, căderea în desuetudine a atribuțiilor corpului legislativ;

- perioada desăvârșirii sovietizării, care a culminat cu o Constituție după model sovietic în 27 septembrie 1952, în care implicarea statului lăsa cetățenilor o prea mică marjă de independență de gândire. Rezultatul acestei perioade, subliniat de Cezar Măță, este crearea unei clase de funcționari total îndatorați regimului, în care criteriul de promovare socială nu este acela al competenței sau performanței, ci acela al „originii sănătoase” și apartenenței la Partidul-Stat.

În acest punct, al rezultatelor politicii de stalinizare asupra societății, demersurile celor doi autori converg, partea a doua încercând să explice cum s-a

ajuns la crearea acestei clase sociale, care au fost mecanismele prin care puterea a reușit să controleze spațiul public.

După ce face o prezentare erudită a noțiunii de „propagandă”, Eugen Denize punctează câteva din trăsăturile propagandei care provin din zona științelor politice (Hannah Arendt, François Furet, autorul făcând trimiteri la texte care utilizează ideile acestora): inducerea ideii de pericol permanent, cauzat de existența unor „dușmani” definiți într-un mod cât mai nebulos, pentru a crea suspiciune și nesiguranță. Rezultatele acestei manipulări a conștiințelor timp de cinci decenii (cel puțin două generații) își consumă încă efectele și în societatea românească post-totalitară: suspiciunea asupra trecutului celuilalt, demascarea zgomotoasă a foștilor colaboratori ai aparatului represiv țin încă loc de dezbateri publice responsabilă asupra unei jumătăți de secol din istoria României.

Cele două utopii pe care Eugen Denize le semnaleză și în slujba cărora s-a depus întregul efort al statului stalinist au fost „revoluția culturală” și „crearea omului nou”. Acestea se puteau realiza printr-o combinație de metode represive și persuasive, care constituiau obiectul muncii pentru Secția Propagandă, înființată după modelul Agitprop-ului sovietic, consiliată de cetățeni sovietici.

Cenzura tipăriturilor, formarea conștiinței tinerei generații (prin ambițiosul proiect de alfabetizare și de creare a unei baze de recrutare pasive, deja îndoctinată), impunerea realismului științific în creația literară, subordonarea Academiei RPR prin interpuși fără real prestigiu științific sunt numai câteva din mijloacele și metodele folosite de regim pentru controlul conștiințelor. Presa scrisă este în perioada respectivă cel mai de impact mijloc de comunicare al epocii și, implicit, de influențare a opiniei publice. Autorul aduce numeroase exemple din presa propagandistică (o meritorie explorare a arhivei Societății Române de Radiodifuziune), dar trage concluzia că întărirea aparatului represiv este tocmai dovada faptului că persuasiunea nu a dat rezultatele așteptate.

Constatăm cu regret că anumite scăpări redacționale, deși poate nu sunt imputabile autorilor, influențează neplăcut lectura. De exemplu, citarea cu obstință a autorului francez J. F. Soulet sub forma greșită Saulet în mai multe note de subsol (pagina 27, nota 57; p. 26, n. 62; p. 29, n. 64; p. 89, n. 274) sau citarea cărții lui Stelian Tănase *Elite și societate...* sub forma *Elite și societăți...* (pagina 32, nota 74) sunt de natură a justifica apelul nostru către edituri de a trata cu mai multă seriozitate munca autorilor.

LAURA NEAGU